

ගෝලීය අවධමනය මුල් අදිද්දී වෙලදපොලවල් වැටෙයි

Stock markets fall as global recession takes hold

පැට්‍රික් මී කොනර් විසිනි
2008 ඔක්තෝබර් 16

එක්සත් ජනපද ආර්ථිකය උග්‍ර පසුබෑමකට මුහුණපා ඇති බවට පලවන වැඩෙන කනස්සල්ල හමුවේ, ඊයේ දිනයෙහි ඇමරිකානු හා යුරෝපානු කොටස් වෙලදපොලවල් තියුණු ලෙස පහත වැටුණි.

වෝල් ඩීසියෙහි ඩව් ජෝන්ස් කාර්මික මිල දර්ශකය ඒකක 733 කින් නැත්නම් සියයට 7.8 කින් පහත ගියේ, එහි දෙවන විශාලතම එක්දින වැටීම සලකනු කරමිනි. ඩව් ජෝන්ස්හි ප්‍රධාන කාර්මික ව්‍යවසායන් 30 අතරින් කොකා කෝලා හි අපේක්ෂිත ලාභයට වැඩි අගයක් පෙන්වීමෙන් පසුව එහි කොටස් අගය තරමක් ඉහල ගියේය.

තාක්ෂණික පදනමක් සහිත නැස්ඩැක් දර්ශකය සියයට 8.4 කින් හා ස්ටැන්ඩර්ඩ් ඇන්ඩ් පුවර්ස් 500 දර්ශකය ඊටත් වැඩි, සියයට 9 කින් වැටුණි. මෙම දර්ශකයන් සමස්තයක් ලෙස පහත වැටුණේ නැස්ඩැක් හි පහත වැටීම ඉහල නැඟීම මෙන් අට ගුණයක් වීම හේතු කොට ගෙනය.

කලින් සතියේ පෙර නොවූ විරූ සියයට 18 ක ගිලා බැසීමෙන් පසුව 13 වන සඳුදා දිනයේ ඒකක 936 කින් ඩව් ජෝන්ස්හි ඇතිවූ වර්ධනය, ඊයේ දිනය තුල වැටීම නිසා බෙහෙවින්ම මැකී ගියේය. වෝල් ඩීසිය මුදාගැනීම පිනිස ඩොලර් බිලියන 700 ඇප දීමේ බුෂ් පරිපාලනයේ ක්‍රියාවලියක් සමඟ, ප්‍රමුඛ බැංකු හා මූල්‍යායතනවලට මුක්කු ගැසීම සඳහා ට්‍රිලියන 2.25 ක් තරම්වූ මහජන මුදල් සම්භාරයක් වැය කිරීම හමුවේ, 13 වන දින යලි රොක්වීම දැකගත හැකි විය.

ඊයේ දින වෙලදපොලවල බැසීම පෙන්නුම් කරන්නේ, එක්සත් ජනපදය අවපාතයකට ඇද වැටීම, ඇපදීම මඟින් වැලැක්විය නොහැකිය යන වැඩෙන කනස්සල්ලයි. පාරිභෝගික වියදම් තියුණු ලෙස පහත වැටීමත්, විරැකියාව ඉහල යාමත්, ව්‍යාපාරික විශ්වාසය පහත මට්ටමක පැවතීම හා ලෝක ආර්ථිකය බෙහෙවින් මන්දගාමී වීම හමුවේ, යුරෝපයේ හා අනෙකුත් කලාපයන්හි, තීරනාත්මක එක්සත් ජනපද අපනයන වෙලදපොලවල් තර්ජනයට ලක්ව තිබේ. බුෂ්

පාලනාධිකාරයේ එකඟ පියවරක් හෝ, යටින් ඇති ඇමරිකානු ධනවාදයේ අර්බුදයට විසඳුමක් නොවේ.

“ආන්ඩුව කරන කිසිවකින්, තව දුරටත් ආර්ථිකය පරිහානියට යෑම නතර නොවනු” ඇතැයි පීඑන්සී බැංකුවේ ප්‍රධාන අරමුණු ආස්තිය ස්ටුවර්ට් හොෆ්මන් නිව් යෝර්ක් ටයිම්ස් වෙත පැවසීය.

“එක්තරා දුරකට අප තල්ලු වෙමින් සිටින්නේ පැරණි අර්බුදයෙන් අලුත් අර්බුදයක් වෙතට” යයි ස්ටැන්ඩර්ඩ් ඇන්ඩ් පුවර්ස් හි ජොෂ් ජොන්සන් විශ්ලේෂක භෞවාර්ඩ් සිල්වර්බ්ලොට් ප්‍රකාශ කළේය. “නග අර්බුදය යම් දුරකට විසඳී තිබුණත්, දැන් අවධමනය, විරැකියාව හා නිෂ්පාදන පිරිවැය ඉහල යාමේ කඩුලු පැන යාමට තිබේ.”

ඊයේ නිකුත් කල එක්සත් ජනපද වෙලද දෙපාර්තමේන්තුවේ සැප්තැම්බර් වාර්තාවට අනුව, වෙලදම සියයට 1.2 කින් පහත බැස තිබේ. මෙය ආර්ථික විද්‍යාඥයන් අපේක්ෂාකල වැටීම මෙන් දෙගුණයකට ආසන්න වන අතර, එය පාරිභෝගික වියදම් නොකඩවා පහල ගිය තුන්වන මාසයයි.

මූල්‍ය අර්බුදයෙන් කම්කරු පන්තියට පහර වැදී ඇති ප්‍රමාණය ඇඟවුම් කරන පාරිභෝගික වියදම් පහත වැටීම, විශේෂයෙන්ම මෝටර් රථ අලෙවිය සියයට 3.8 කින් වැටීම, නිසා එහි සිල්ලර වෙලදුන් මත ඇතිකර තිබෙන බලපෑමක්, සුපිරි වෙලදසැල් හා සාප්පු සංකීර්ණ කෙරෙහි බලපෑමත් පිලිබඳ ගනන් හිලවී එහි දැක්වේ. ඊට ප්‍රතිචාර වශයෙන්, ඊයේ දිනය තුල වැල් මාර්ට් හි සියයට 6.3 ක් ද, ටාර්ගට් හි සියයට 8 ක් ද, ස්ටේපල්ස් හි සියයට 7.7 ක් ද වශයෙන් කොටස් අගය පහත වැටුණි.

රට වටේම ව්‍යාපාර පිලිබඳ නීතිපතා සිදුකරන සමීක්ෂණ ඇතුලත් ෆෙඩරල් මහ බැංකුව නිකුත් කල “ බේජ් බුක්” මඟින් ආවරනය කල ප්‍රධාන නාගරික ප්‍රදේශ 12ක ම පාරිභෝගික වියදම් පහත වැටී තිබේ. සිල්ලර වෙලදම හා මෝටර් රථ අලෙවිය ද, සංචාරක කටයුතු ද බොහෝ දිස්ත්‍රික්කයන් තුල පහත වැටී ඇති අතර, නිවාස හා ඉදිකිරීම් අංශ “දුබල වී හෝ පහත මට්ටමකට

වැටී” ඇතැයි ඉන් පෙන්නුම් කරයි. “ආර්ථිකයේ මතු බලාපොරොත්තු වඩාත් නරක අතට හැරී ඇතැයි” ව්‍යාපාරිකයෝ ප්‍රකාශ කරති.

නිව් යෝර්ක් නිෂ්පාදන දර්ශකය 2001 වසරේ පිහිටවූ තැන් පටන් එහි පහලම මට්ටමට ඇද වැටුණි. වෙනත් ප්‍රකාශයක් තුළ, නිව් යෝර්ක්හි ප්‍රධාන මූල්‍ය භාරකරු වන විලියම් තොම්සන්ගේ ගනන් බැලීම්වලට අනුව, මූල්‍ය අංශයෙහි රැකියා 35,000 ක් ද ඇතුළුව රැකියා 150,000 ක් මූල්‍ය අර්බුදය නිසා අහෝසිවනු ඇත. ඒ, ජූලි මාසයේ දී ඔහු අපේක්ෂා කළ ප්‍රමාණය මෙන් දෙගුණයක රැකියා කප්පාදුවකි. ඔහු කියා සිටියේ, ඇස්තමේන්තු සංශෝධනය පෙන්නුම් කරන්නේ “ජාතිය පොදු අවධමනයකට ලුහුටා යද්දී, ආර්ථික ගැටලු අනෙකුත් කාර්මික අංශ කරා පැතිරී යාම” බවයි.

තොම්සන්ගේ ප්‍රකාශය, විරැකියා මට්ටම නොවැලැක්විය හැකි පරිදි ඉහල නඟින බවට පලවූ අනතුරු ඇඟවීම් අතරින් එකක් පමණි. 13 වන දින මයික්‍රොසොෆ්ට්හි බිල් ගේට්ස් සඳහන් කළේ, විරැකියා අනුපාතය සියයට 9 කට නඟින “තරමක සැලකිය යුතු අවධමනයක්” තමා අපේක්ෂා කරන බවයි. ඔහු මෙම ප්‍රකාශය කරනු ලැබුවේ 14 හා 15 යන දෙදින තුළ ඔහුගේ සමාගමෙහි කොටස් අගය සියයට 11 කින් වැටීමටත් පෙරය. ඊබේ සියයට 14 කින් ද, ඩෙල් සියයට 11 කින් ද වශයෙන් අනෙකුත් තාක්ෂණික කොටස් මිල ද ඊයේ දිනය තුළ තියුණු ලෙස පහත වැටුණි.

මහා අවපාතයේ අවතාරය

සෙන් ෆ්‍රැන්සිස්කෝ මහ බැංකුවේ සභාපති ජෙනට් ඇලන්, එක්සත් ජනපදය නිල වශයෙන් අවධමනයක ගිලී ඇති බව සිලිකන් වැලි විධායකයන් අමතා කථාකරමින් පිලිගත්තාය. තුන්වන කාර්තුවේ බලාපොරොත්තු වූවාට වඩා ආර්ථිකය දුබල වී ඇති බව මැන මහ බැංකු දත්ත පෙන්වා දෙමින් ඇය ප්‍රකාශ කළාය. “කිසිදු වර්ධනයක් අවශ්‍යයෙන්ම සිදුවී නැති බව පෙනී යයි.” සිව්වන කාර්තුවේ හැකිලීමක් මුලුමනින්ම බලාපොරොත්තු විය හැකිය. එක්සත් ජනපද ආර්ථිකය සැබවින්ම අවධමනයකට වැටී ඇති බව පෙනී යන්නේය යන්න, මතභේදාත්මක ආකල්පයක් නොවන්නේ යයි” තමා සිතන බව ද ඇය ප්‍රකාශ කළාය.

ඇලන්ගේ කථාව මහ බැංකුවේ මධ්‍යම වෙබ් අඩවියෙහි පළ නොකිරීම කැපී පෙනෙයි. මහ බැංකු අධිපති බෙන් බර්නන්කේ ඊට වෙනස්වූ තානයකින් ඊයේ දිනයෙහි, නිව් යෝර්ක් හි ආර්ථික සමාජය හමුවේ කථාකරමින්, ඇප දීමේ ක්‍රියාවලිය යළි නුවා දැක්වූයේ, වෙලදපොලට සහතිකයක් දීමට උත්සාහ කරමින්ය. මේ මාසය අවසානයේ තව දුරටත් පොලී අනුපාතය කපා හැරීමක් සිදුවිය හැකි බව අඟවමින් ඔහු

අවධාරනය කළේ, ප්‍රතිපත්ති සම්පාදකයන් මහා අවපාතයෙන් ඉගෙන ගත යුතු බවත්, 1930 ගනන්වල ඔවුන්ගේ පූර්වගාමීන් සිදුකර ඇති “බරපතල වැරදි” මඟ හරවා ගත යුතු බවය.

කෙසේ වුව ද, මහ බැංකු අධිපති දැන් විවෘතව ම මහා අවපාතය ගැන කථාකිරීමේ කාරනයෙන් සසල වූ චෝල් විදියේ බොහෝ කොටසක් හමුවේ, මෙම වැදගත්මකට නැති කථා නොතකා හැරුණි.

නිව් යෝර්ක් හි ඇවලෝන් පාටනර්ස් හි ප්‍රධාන වෙලදපොල විශ්ලේෂක පීටර් කාඩ්ලෝ චෝල් ස්ට්‍රීට් ජර්නලයට ප්‍රකාශ කළේ බර්නන්කේ වත්මන් අර්බුදය, 1930 ගනන් හා සැසඳීම, “විශේෂයෙන්ම කනස්සල්ල දනවන” බවයි. “වෙලදපොලෙන් ඊට ප්‍රතිචාර නොලැබිය හැක්කේ කෙසේ ද? ඔහු කියන දේ දෙස බලන්න” යයි ඔහු පැවසීය.

ආර්ථිකය “අලුත් ජවයකින්” යුක්තව යළි පන ගසනු ඇතැයි බර්නන්කේ විශ්වාසය පල කළ ද, ඔහුගේ කථාවෙන් ගෙන ආවේ නරක පනිවිඩයකි. “මූල්‍ය වෙලදපොලවල ස්ථායීකරනය තීරනාත්මක ප්‍රථම ජීයවරයි. එහෙත් අප බලාපොරොත්තු වන සථාවරත්වය ඇති වුවත්, පුලුල් ආර්ථික පුනර්ජීවනයක් වහාම සිදු නොවනු ඇත. මෑතදී අර්බුදය උග්‍ර අතට හැරීමට පෙර පවා, ආර්ථික ක්‍රියාකාරිත්වය මන්දගාමීව පැවතුණි. අවසාන වශයෙන් මිලඟ කාර්තු කිහිපයට ඔබ්බෙහි දී, ආර්ථික ක්‍රියාකාරිත්වයේ මෙම පරාවක්‍රයේ පදනම, බොහෝ කොට ම මූල්‍ය හා නය වෙලදපොලවල් සාමාන්‍ය ක්‍රියාකාරිත්වයට ලඟාවන ප්‍රමාණය මත රඳෙනු ඇත.”

එක්සත් ජනපද ආර්ථිකය මත ආධිපත්‍ය පැතිරවීමට පටන්ගෙන තිබෙන මූල්‍ය පරපුටුභාවය, බුෂ් පරිපාලනයේ විසඳුම් යෝජනා මඟින් යළි “සාමාන්‍ය” තත්වයට ගෙන ඒමට සමත් වන්නේ ද යන්න ඉදිරියේ දී අපට දැක ගැනීමට ලැබෙනු ඇත.

සිටි ගෘෂ් හා ඇමරිකන් එක්ස්ප්‍රස් බැංකුවල කොටස් වටිනාකම් සියයට 13 බැගින් පහල වැටීමත් සමඟ, ඊයේ දිනය තුළ චෝල් විදියේ තියුණුම පහත වැටීම් වාර්තා ගත වූයේ, “බ්ලූ චිප්” මූල්‍ය කොටස් අගයන්හි බව පෙනී ගියේය. ඕපන්හයිමර් සහ සමාගමේ ප්‍රමුඛ බැංකු විශ්ලේෂකයෙකු, කොටස් විකුනා දැමීමේ නැඹුරුව ගැන අනතුරු ඇඟවමින් පැවසුවේ, බුෂ්ගේ ඇපදීම මධ්‍යයේ වුවත් එක්සත් ජනපද බැංකු වලට “අවදානමෙන් ගොඩ ඒගත නොහැකිවී ඇති” බවයි.

ඊයේ දිනයේ චෝල් විදියෙහි විකුනා දැමීම් කෙරෙහි බලපෑ වැදගත් සාධකයක් වූයේ, සිය තැරැ වකරුවන් වෙතින් කෙරුණු ආන්තික ඉල්ලීම් ඉටු කිරීමට මුදල් සොයා ගැනීම සඳහා ආරක්ෂිත අරමුදල්වලට,

තම කොටස් අලෙවි කිරීමට බල කෙරී තිබීමයි. බලකෙරුනු තත්වයන් යටතේ ප්‍රධාන ආයෝජකයන්ට කොටස් විකිණීමට සිදු වීම නිසා, කොටස් මිල තව දුරටත් පහත වැටෙන තතු හමුවේ, මූල්‍යායතන විසින් ගෙවීමට ඇති නය සඳහා ඇප වශයෙන් ඉදිරිපත් කොට තිබෙන වත්කම් වල අගය ද පහත වැටේ. ඒ හේතුව නිසා ඒවායේ නය හිමියන් වෙතින් කෙරෙන ආන්තික ඉල්ලීම් ද හදිසි කෙරෙයි. ප්‍රතිපලය වන්නේ මූල්‍ය වෙලඳපොලවල පහතට නැඹුරුවූ සර්පිලය වේගවත් වීමයි.

ඇප දීමේ අරමුදල් ගෙවනු ලබන්නේ කෙසේද යන ප්‍රශ්නය ද ඉතිරිව තිබේ. 14 වන දින භාන්ඩාගාරය වාර්තා කලේ, මධ්‍යම ආන්ඩුව 2008 මුදල් වර්ෂය සඳහා ඩොලර් බිලියන 454.8 ක අය වැය හිඟයකට මුහුණපා සිටින බවය. මෙය 2007 වසරට වඩා බිලියන 161.5 කින් වැඩිවී තිබේ. බ්‍රිටිෂ් බැංකු වෙබ් අඩවියට අනුව මෝර්ගන් ස්ටැන්ලි බැංකුවේ ප්‍රධාන අර්ථශාස්ත්‍රඥ ඩේවිඩ් ශ්‍රින්ලෝ අනාවැකි පල කර ඇත්තේ, ඇප දීමේ ක්‍රියාවලිය සම්පූර්ණවූ පසුව පවා. හිඟය ට්‍රිලියන දෙක දක්වා වැඩිවිය හැකි බවයි. මෙය දල වශයෙන් එක්සත් ජනපදයේ දල දේශීය නිෂ්පාදනයෙන් සියයට 15 කට සමාන වේ. මෙය පස්වැන් දෙවන ලෝක යුද්ධ අවධියේ, 1983 වසර තුළ වාර්තාගත සියයට 6 මට්ටම මෙන් දෙගුණයකටත් වැඩි ප්‍රමාණයකි.

නිව් යෝර්ක්හි සිය කථාව තුළ මහ බැංකු අධිපති බර්නන්කේ එක්සත් ජනපද ආර්ථිකය පිලිබඳව පෙන්වා දුන් තවත් බැරෑරුම් අන්තරායක් නම්, එක්සත් ජනපද අපනයනයන් පහත වැටීමට නිසැකව ම බලපාන, එහි ප්‍රධාන වෙලඳ ගනුදෙනු කරුවන්ගේ හැකිලී යන ආර්ථික වර්ධනයයි.

ඊයේ දිනයේ යුරෝපයේ වර්ධනයන්, මෙම හිතිය තහවුරු කලේය. ලංචනයේ ෆ්‍රට්සි 100 දර්ශකය සියයට 7.2 කින් ද, ප්‍රන්ස කැක් දර්ශකය සියයට 6.8 කින් ද, ජර්මන් ඩැක්ස් දර්ශකය සියයට 6.4 කින් ද පහත වැටුණු අතර අනෙකුත් කොටස් දර්ශකයන් ද එලෙසම පහත වැටුණි.

බ්‍රිතාන්‍යයෙහි විදැකියා අනුපාතය, පූර්ව කාර්තුවෙහි සියයට 5.2 ක සිට ජූනි-අගෝස්තු කාර්තුවෙහි සියයට 5.7 දක්වා ඉහල නැඟී බවට පලවූ

නිල වාර්තා, එහි වෙලඳපොල වැටීමට ක්ෂණිකව බලපෑවේය. අතිරේක 164,000 ක් නිල විදැකියා පෝලීමට එකතුවූ අතර එය කාර්තුමය වශයෙන් වසර 17 ක ඉහලම වර්ධනයයි. ෆිනැන්ෂල් ටයිම්ස් වාර්තාවකට අනුව, බොහෝ විචාරකයන් ප්‍රකාශ කරන්නේ බ්‍රිතාන්‍යයේ විදැකියා අනුපාතය 2009 වසරෙහි සියයට 7 ඉක්මවා යනු ඇති බවයි.

ඉදිරියේදී මිල ගනන් පහල වැටීමට තුඩු දෙන, භාන්ඩ සඳහා ඉල්ලුමෙහි පහත වැටීම පිලිබිඹු කරන්නේ, ලෝක ආර්ථිකයේ මන්දගාමීත්වයයි. ලෝක පාරිභෝගික භාන්ඩ මිල දර්ශකය හසුරුවන රොයිටර්ස්-ජෙෆ්රි සීආර්බ් දර්ශකය, ඊයේ දිනය තුළ ජූලි මාසයේ වාර්තාගත ඉහල මට්ටමක සිට සියයට 40 න්, එනම් දෙවසරක් තුළ පහල ම මට්ටමට ඇද වැටුණි. පසුගිය තෙමස තුළ අමු තෙල්, ජලවිනම්, වානේ, තඹ හා සින්ක් මිල ගනන් සියයට 35-45 අතර ප්‍රමාණයන් ගෙන් පහත වැටුණු අතර සෝයා හා බඩඉරිඟු ඇතුළු කෘෂිකාර්මික භාන්ඩ මිල සියයට 50 න් පමණ වැටුණි.

චීනයේ වර්ධනය පහත වැටීම නිසා සිය ඇලුමිනියම් උනු කිරීමේ සමහර මධ්‍යස්ථානවල නිෂ්පාදනය කපා හරින බව රියෝ ටින්ටෝ නිවේදනය කලාය. එහි ප්‍රධාන විධායක නිලධාරී ටොම් අල්බනීස් නිවේදනය කලේ, "චීන ආර්ථිකයේ අසාමාන්‍ය දල දේශීය නිෂ්පාදනයේ වර්ධනයකින් පසුව, හුස්ම ගැනීමට නතරවී" ඇති බවයි. මෙම ප්‍රකාශයට ප්‍රතිචාර වශයෙන් ආකර කර්මාන්තයේ යෝධයාගේ (ටින්ටෝ) කොටස් මිල සියයට 16 කින් හැකිලී ගියේය. ඇල්කෝ හි මිල සියයට 12.8 කින් හා එක්සත් මොබිල් හි මිල සියයට 14 කින් ද අනෙකුත් බලශක්ති හා පාරිභෝගික භාන්ඩ නිෂ්පාදන ආයතනවල කොටස් මිල ගනන් ද පහත වැටුණි.

මූල්‍ය අර්බුදය, සමස්ත කාල පරිච්ඡේදයක් පුරාම ධනෝච්චර පද්ධතිය දෙදරුම් කැවූ එම ප්‍රතිචරෝධයන්ම ඉස්මතු කර තිබේ. යුරෝපයේ ද, ආසියාවේ හා අනෙකුත් කලාපයන්හි ප්‍රතිපත්ති සම්පාදකයන්ගේ මංමුලා සහගත බලාපොරොත්තු තිබියදී ම, එක්සත් ජනපදයේ බරපතල හා දිගු ගැස්සුණු අවධමනය, නොවරදවා ම ලෝක ආර්ථිකයේ මූලික අවපාතයක් කුලු ගන්වනු ඇත.